

سلسلہ دروس خارج

اصول فقہ

استاد پیدہ حسن خمینی

موضوع: تمایز علوم

جلسہ:

۲۵

تاریخ:

۱۹ / ۸ / ۱۱

بحث چہارم:

تمایز علوم

بررسی نظریہ سوم : نظریہ مرحوم نائینی (رحمة الله عليه)

توضیح مبنای مرحوم نائینی

موضوع علم مرکب است از : (مثلا) «ذات موضوع» + «حیثیت تقییدیه»

مثلا موضوع در نحو : کلمه + حیثیت اعراب

موضوع در صرف : کلمه + حیثیت صحت و اعتلال

علت اتخاذ این مبنا : مشکلِ «یکی شدن موضوع برخی از علوم»

مرحوم بروجردی، موضوع علم نحو را «حیثیت اعراب» و نه «کلمه و حیثیت اعراب» می دانست.

نقدِ مبنای مرحوم نائینی

۱. تفاوت بعضی از علوم، به تفاوت محمولات آن ها می باشد
(محمولاتِ فلسفه «موجود» و محمولاتِ اصول «الحجة فی الفقه» می باشد)

۲. پیدا کردن «وجه تمایز» برای مشخص کردن قضایای مشکوک است.
(اگر یک علمی حولِ یک محمول واحد شکل گرفته باشد، چه نیازی به حیثیات موضوع داریم)

۳. ایشان فرمود « تمایز العلوم بتمایز الموضوعات تمایز الموضوعات بتمایز الحیثیات »
اشکال اول : بعضی از علوم با ذات موضوعشان، متعدد است
اشکال دوم : بعضی از علوم، حیثیتشان یکی است

نقدِ مبنای مرحوم نائینی

۴. ما سابقاً ثابت کردیم که علوم احتیاجی به موضوع ندارند
(گرچه اشکالات سه گانه مطرح شده قابل پاسخگویی است)
ولی اشکالات چهارگانه امام در این جا جاری است :
۱. تطور علوم حول یک موضوع نبوده است
 ۲. تعیین موضوع، موجب تکلف زیاد می شود
 ۳. تعیین موضوع، موجب استطراد بسیاری از مسائل می شود
 ۴. وجود قضایای سلبیة

بحث چہارم:

تمایز علوم

بررسی نظریہ چہارم: نظریہ مرحوم خوئی (رحمة الله عليه)

گاهی مربوط به مقام **تعلیم** است.
حکم : میتوانیم از هر یک از «غرض، موضوع، محمول و حتی فهرست
کمک بگیریم»
نکته : مربوط به محل بحث ما نیست

نظریه مرحوم خوئی

گاهی اغراض خارجی است
(غرضی که بر یک علم مترتب
می شود)

گاهی اغراض خارجی نیست
(غرض : احاطه بر مسائل یک
علم)

گاهی مربوط به **تدوین**
کنندگان علوم است

ظاهر مقام تعلیم، مربوط به فردی ناشناس است که می خواهد مقلد
باشد :
که تناسبی با بحث ما ندارد

فرق گذاشتن بین غرض خارجی و غرض داخلی به چه معناست؟

مراد ایشان از **بالذات** در عبارت ایشان معلوم نیست

نقد نظریه